

**Periodisk evaluering årsenhet-, bachelor- og masterprogrammet i samfunnsøkonomi, samt
5-årig masterprogram i samfunnsøkonomisk analyse - Universitetet i Oslo**

Ragnar Torvik, (professor, NTNU)
Rolf Røtnes, (fagdirektør, Samfunnsøkonomisk analyse AS)
Markus Christopher Barkenæs (student)
Hege Hermansen, (1. am., UiO/LINK senter for læring og utdanning)

Oslo, april 2019

1. Introduksjon

Samfunnsvitenskapelig fakultet (SV) ved Universitetet i Oslo (UiO) oppnevnte våren 2019 følgende komité til å gjennomføre den periodiske evalueringen av årsenhet-, bachelor- og masterprogrammet i samfunnsøkonomi, samt 5-årig masterprogram i samfunnsøkonomisk analyse: Professor Ragnar Torvik (NTNU), fagdirektør Rolf Røtnes (Samfunnsøkonomisk analyse AS), student Markus Christopher Barkenæs samt førsteamanuensis Hege Hermansen, (UiO/LINK, komiteens koordinator).

En periodisk evaluering er en del av kvalitetssystemet ved UiO, og er en prosess som i hovedsak er innrettet for å gjøre en helhetlig vurdering av programmene, med en forankring i fakultetets strategiske plan for 2010-2020. Hovedformålet med evalueringen er et utviklingsrettet fokus på styrking av utdanningskvaliteten.

I forkant av evalueringen hadde Økonomisk institutt (ØI) utarbeidet en egenevaluering som ga komiteen sentral bakgrunnsinformasjon om studieprogrammene, deres innretning og resultater. I tillegg fikk komiteen oversendt en rekke dokumenter som blant annet inkluderte NOKUTs evaluering av norske økonomiutdanninger, instituttets årsplaner og rapporter, resultater fra studiebarometeret og studentevalueringer, og informasjon om rekruttering, frafall og eksamensresultater. Komiteen hadde møter med programledelsen, studiekonsulentene, lærere og ulike studenter ved alle studieprogrammene den 11.-12. mars. I ettertid etterspurte komiteen ytterligere informasjon om hvor studenter som er tatt opp til det toårige masterprogrammet kommer fra, hvor mange studenter som er på utenlandsopphold i løpet av studiet, og om gjennomføringsraten på de to siste årene av femårig master sammenliknet med toårig master.

Komiteens synspunkter og anbefalinger er basert på helhetsinntrykket fra datamaterialet, møtene og komiteens interne drøftinger. Komiteen står samlet bak synspunktene og anbefalingene i rapporten.

Mandatet spesifiserer at rapporten ikke skal gi omfattende beskrivelser av studieprogrammet (dette er redegjort for i instituttets egenrapport), men ha fokus på å «gi faglige råd til fakultets- og programledelse» samt en «sammenfattende anbefaling om studieprogrammets videreføring, endring eller nedleggelse». I tillegg til innholdselementene som ordinært inngår i en periodisk programevaluering (studiets helhet og sammenheng, læringsmiljø, rekruttering og inntakskvalitet, etc.), er det i mandatet eksplisitt bedt om at komiteen vurderer følgende momenter: 1) bruk av «heis-emner», 2) bruk av GRE-test ved opptak til toårig masterprogram og 3) vurdering av videreføring av det 5-årige masterprogrammet.

2. Studieprogrammene i samfunnsøkonomi

I denne delen av rapporten vil komiteen gi en kort vurdering av styrker og utfordringer knyttet til studieprogrammene i samfunnsøkonomi. Disse punktene reflekterer kravene til rapportens innhold slik de er skissert i mandatet. Anbefalinger til mulige tiltak bygger på disse vurderingene, og oppsummeres i Del 3.

2.1 Programdesign, struktur og læringsmål/ læringsutbytte

Det har vært gjennomført relativt omfattende arbeid de siste årene med å styrke helhet, sammenheng og progresjon i programmene. Endringsarbeidet, slik det er redegjort for i selvevalueringssrapporten, fremstår som hensiktsmessig og systematisk, og intervjuene med ansatte og studenter bekrefter inntrykket av at utfordringer knyttet til ulike forkunnskaper i matematikk er godt håndtert i videreutvikling av programstrukturen. Videre fremstår opprettelsen av årsenheten som et godt strategisk grep med tanke på rekruttering til fagfeltet, samtidig som man ivaretar studentenes behov for å holde valgmuligheter åpne på et tidlig stadium i universitetsløpet.

Både vitenskapelig ansatte og studenter vektlegger at studietilbudene ligger på et høyt faglig nivå. Oppbyggingen av studiet ligger nær det som anses som sentralt ved ledende internasjonale studiesteder. Dog det er gitt en del plass til temaer som er mer relevante for Norge enn for andre land, særlig knyttet til spesielle egenskaper ved norsk økonomi for eksempel ved at den er en liten og åpen økonomi, har fleksibel inflasjonsstyring, og er konsentrert om naturressurser generelt og olje spesielt. I starten av studiet gis det grunnleggende emner innenfor metode og mikroøkonomi som er nødvendige for at studentene senere skal kunne tilegne seg mer spesialisert kunnskap, og kunnskap som ligger på et faglig høyere nivå. Oppbyggingen av studiet synes dermed vel designet, og gir studentene godt læringsutbytte. Det tilbys en bred emneportefølje, spesielt på master, som gir studentene gode muligheter for spesialisering. Det gode tilbudet av spesielt kvantitative emner ansees som et fortrinn, både i absolutt og komparativ forstand.

2.2 Arbeidslivsrelevans

Uteksaminerte kandidater i samfunnsøkonomi fra UiO har en høy anseelse i arbeidslivet, der søkere fra det femårige programmet er spesielt sterkt posisjonert. I intervjuene ble også nær kontakt med personer i arbeidslivet høyt vektlagt. Fra dette perspektivet fremstår arbeidsrelevansen ved programmene i samfunnsøkonomi som svært god. Samtidig viser instituttets selvevaluering til at studentene etterlyser en tydeligere kobling til «den virkelige verden», og at de til tider sliter med å se den praktiske relevansen den matematiske kunnskapen de tilegner seg i studiet. Dette nevnes også i frafallsrapporten.

I det pågående revisjonsarbeidet har man opprettet et eget emne i anvendt økonomisk analyse på bachelornivå, og det er opprettet andre nye emner med en tydelig anvendt forankring etter forespørsel fra studentene. Programledere og undervisere forteller også om bruk av eksterne foredragsholdere som et element i å øke arbeidslivsrelevansen, et tiltak som settes stor pris på av studentene.

Komiteen anbefaler instituttet å i tillegg vurdere hvordan en økt arbeidslivsrelevans kan integreres i den «ordinære» metodeundervisningen. Komiteen registrerer at samfunnsøkonomiske metoder har en økende etterspørsel i arbeidslivet, både innenfor forskning og analyser (konsulentverdenen). For å øke forståelsen av arbeidslivsrelevansen kan det derfor være nyttig å synliggjøre dette ved å åpne for flere eksterne forelesere som

viser fram metodebruk i praksis. Det gjøres innenfor enkeltemner i dag, men kan altså utvides noe. En slik orientering vil vektlegge den praktiske betydningen av å kunne forstå og ta i bruk matematiske modeller, og kan forstås som en «kommunikasjonsjobb» mer enn en endring av innholdet i emnene.

En generell utfordring innenfor fagområdet er at studenter i en tidlig fase av studiet kan se på matematikken som noe de «må gjennom» før de kommer til det «virkelige faget», i stedet for at matematikken forstås som det sentrale verktøyet som gir en fagspesifikk inngang til å forstå samfunnsøkonomisk utvikling og virkemåte. Etter komiteens vurdering bidrar imidlertid bruken av matematikk til at samfunnsøkonomi skiller seg fra andre samfunnsvitenskaper ved med egne krav til presisjon og analyser av sammenheng. Dermed blir måten matematikken rammes inn på i undervisningen en svært viktig del av hvordan arbeidslivsrelevans oppfattes.

Studentene etterlyser også mer fokus i undervisningen på de underliggende prinsippene som ligger til grunn for matematiske modeller samt kritisk refleksjon rundt disse prinsippene. Et slikt fokus kan være en god inngang til å også diskutere modellenes arbeidslivsrelevans og deres betydning for anvendte analyser, jf. diskusjon av arbeidslivsrelevans ovenfor. «Broen» fra faget over til samfunnet kan også styrkes gjennom økt kunnskap om hvordan norsk økonomi fungerer, der sentrale begreper for eksempel kan illustreres gjennom historisk statistikk. En slik tilnærming kan hjelpe studenter å få grep om innhold som i utgangspunktet har et høyt abstraksjonsnivå.

2.3 Rekruttering, målgrupper, studentopptak og inntakskvalitet

Årsenheten har tiltrukket seg mange søkere, med hele 7,6 søkere med studiet som førsteprioritet i 2018. Bachelorstudiet har hatt en gradvis nedgang med en variasjon mellom 2,4 og 3,4 siden 2014, mens det femårige studiet har ligget rett under 2 søkere per plass (førsteprioritet). Toårig master har hatt en sterk nedgang i antall søkere de siste årene, men det totale søkerantallet er likevel høyt og antall kvalifiserte søkere er relativt stabilt.

Snittkarakteren for bachelorprogrammet og femårig løp ligger høyt (4,7 og 4,8 for 2017) mens toårig master ligger noe lavere.

Samlet sett gir dette et bilde av god inntakskvalitet for programmene som helhet, men der instituttet bør vurdere ytterligere tiltak for å styrke rekrutteringen, spesielt knyttet til geografisk spredning på søkere til bachelornivå og søkerantallet til det femårige programmet. I den forbindelse er komiteen litt overrasket over at selv-evalueringen ikke i særlig grad diskuterer UiOs posisjon som tilbyder av utdanning innenfor samfunnsøkonomi i relasjon til andre nasjonale aktører som UiB eller NTNU, spesielt ettersom rekrutteringen til bachelornivå i dag primært skjer fra Oslo-området/Østlandet. Vi synes det er bekymringsfullt at rekrutteringen til bachelornivå er såpass geografisk smal, gitt at UiO i lang tid har vært en nasjonal spydspiss innenfor samfunnsøkonomi. Komiteen ble imidlertid positivt overrasket over at det toårige programmet tiltrekker seg mange søkere fra andre deler av Norge, i tillegg til internasjonale studenter.

Det er beskrevet en rekke tiltak for å øke rekrutteringen i instituttets egevaluering, og komiteen anser det som svært positivt at det er blitt opprettet et rekrutteringsutvalg. Behovet for å styrke rekrutteringen til samfunnsøkonomistudiet bør sees på bakgrunn av både økt etterspørsel etter samfunnsøkonomer i arbeidslivet, sterkere konkurranse om samfunnsøkonomistudenter fra andre undervisningssteder, sterkere konkurranse fra andre studieretninger og gradvis lavere ungdomskull. Økonomisk institutt representerer helt klart det tyngste fagmiljøet i Norge innenfor samfunnsøkonomi, men slike posisjoner vil ikke vedvare uten en bevisst vedlikeholdsstrategi. Komiteen vurderer det slik at instituttet har et potensial for å styrke sin rekrutteringsstrategi ved å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget om hvor studentene rekrutteres fra, både på bachelor- og masternivå, og hva som motiverer disse studentene til å velge UiO fremfor andre nasjonale alternativer. Systematisk kunnskap om hvor studentene ved ØI kommer fra, hvorfor de velger UiO fremfor andre studiesteder, og hvorfor de eventuelt velger å ta master ved andre institusjoner etter fullført bachelor ved UiO, kan være en viktig inngang til å ytterligere styrke rekruttering og inntakskvalitet. Likeledes bør tiltak rettet mot å styrke undervisningskvaliteten også sees i sammenheng med behovet for økt rekruttering.

2.4 Frafall og gjennomføring

Egevalueringen viser et bilde der gjennomføringsraten på det femårige studiet og treårig bachelor er lave (side 41), mens gjennomføringsraten for toårig master er mer i tråd med en normalkurve for utdanningstilbud innenfor samfunnsfagene. Spesielt ligger femårig master dårlig an, med en gjennomføringsrate på under 20% over 13 semestre. Dette er svært lave tall, selv når man tar hensyn til de tidligere utfordringene knyttet til matematikkundervisningen på 2. semester og at statistikken fanger opp frafall både på bachelor- og masternivå. Komiteen er videre overrasket over at frafallet ser ut til å være kontinuerlig gjennom studiet, da tallene som er oversendt fra instituttet viser en jevnt nedadgående linje uten utpregende knekkpunkter utover i studieløpet. Tall fra frafallsundersøkelsen viser også til at motivasjon er en større faktor for frafallet enn studiets vanskelighetsgrad. Dette tyder på at mange studenter rett og slett mister interesse for studiet. Det er bekymringsverdig at det som skal være "flaggskipet" i studietilbudet til instituttet har så stort frafall, og det bør avklares nærmere om dette skyldes lavere inntakskvalitet på dette studiet eller om det er egenskaper ved studiet i seg selv som er årsaken.

2.5 Undervisnings-, lærings- og vurderingsformer

Selv-evalueringen beskriver størsteparten av forelesningene og seminarene som «tradisjonelle» i sin form, og det sies videre at «hovedinsentivet for pedagogisk utvikling av emnene kommer fra forelesernes egeninteresse» i å videreutvikle sin pedagogiske praksis. En gjennomgående tilbakemelding i studentevalueringene er at studentene etterspør mer «pedagogisk» undervisning. Studentene beskriver mange kunnskapsrike og dyktige undervisere, men gir uttrykk for at kvaliteten på undervisningen er personavhengig. De gir også uttrykk for at de ønsker seg et sterkere fokus på refleksjon, analyse og kritisk diskusjon

av de grunnleggende prinsippene som ligger til grunn for faget, og mindre av forelesninger som «slavisk følger pensumboka».

Komiteen sitter med et tydelig inntrykk av at instituttet tar utfordringer knyttet til utdanningskvalitet på alvor. Samtidig savner vi en tydeligere og mer overordnet strategi for videreutvikling av undervisningsformene i programmene, og en mer kollektiv tilnærming til styrking av utdanningskvaliteten. En tilnærming til undervisningskvalitet som i hovedsak hviler på forelesernes egeninteresse er problematisk fordi mange av de institusjonelle insentivene som påvirker vitenskapelige ansattes virksomhet ikke er rettet mot systematisk utvikling av undervisning. Mer generelt er det utfordrende å styrkes utdanningskvalitet på programnivå uten strategier som er kollektivt forankret. Dette bør sees i sammenheng med at undervisningskvalitet også er en viktig komponent for å styrke rekruttering og forhindre frafall.

Intervjuene bekreftet inntrykket av en mangel på kollektive arenaer og støttestrukturer som støtter undervisere i systematisk videreutvikling av egen undervisning, utover de to halvårlige samlingene der undervisningsrelatert tematikk diskuteres. Samtidig uttrykte de vitenskapelige ansatte at de gjerne kunne tenke seg å prøve ut nye undervisnings- og vurderingsformer, understøttet av nye teknologiske verktøyer. De administrativt ansatte nevnte et ny-opplastet tiltak rettet mot kollegaveiledning av undervisning. Slike initiativer kan danne et utgangspunkt for mer systematisk utviklingsarbeid knyttet til utprøving av nye undervisnings- og undervisningsformer. Slike tiltak bør ikke rettes mot detaljstyring av undervisningsformer, slik man i selvevalueringen også påpeker at man ønsker å unngå. Imidlertid kan overordnede prinsipper og problemstillinger legges til grunn for kollektive satsinger, gjennom et systematisk fokus på spørsmål som er relevante på tvers av ulike emner (for eksempel, «hvordan kan studentene involveres mer aktivt i undervisningen», «hvordan kan vi videreutvikle bruk av læringsfremmende tilbakemeldinger» eller «hvordan kan studentene undervises på en måte som i større grad øker dybdeforståelse for matematiske modeller»).

Komiteen vil også oppfordre instituttet til å løfte prinsipielle spørsmål knyttet til hva foreleserens rolle er i undervisningen, og hvordan arbeidsdelingen skal forstås mellom studenter og undervisere. Det er for eksempel stor forskjell på en foreleserrolle der ansvaret er å «dekke pensum» og en der ansvaret er å ta utgangspunkt i læringsutbyttebeskrivelsene for et emne og sette hovedfokus på de aspektene av fagstoffet man vet at studentene sliter mest med. Mer generelt anbefaler komiteen at en videreutvikling av undervisningskvaliteten ved instituttet tar utgangspunkt i spørsmålet om hvordan studentene best kan støttes i sine læringsprosesser i lys av læringsutbyttebeskrivelsene for programmet, i stedet for at pensumlisten som sådan eller konkrete undervisningsformer blir styrende for utviklingsarbeidet.

Komiteen vil også oppfordre instituttet til å ta en samlet vurdering av dagens eksamensformer, og om de står i tråd med de læringsutbyttebeskrivelsene for utdanningsprogrammene. En tematikk som kom opp under intervjuene er i hvilken grad dagens eksamensformer primært tester evnen til å gjøre korrekte utregninger, eller om de også tester den dypere forståelsen som matematiske modeller representerer. Det som oppfattes som økt bruk av multiple choice-tester kan også peke mot at det som testes

gjennom eksamensformene er 'overflatekunnskap'. Studentene gir uttrykk for at eksamensformene på de introduksjonsemnene de selv har gått på ga de mulighet til å vise et bredt spekter av kunnskap og kompetanse, mens de senere i utdanningsløpet i større grad opplever eksamensformer med «to streker under svaret» der forberedelsene består av å «drille på tidligere eksamensoppgaver». Generelt etterlyser de eksamensformer der de i større grad også prøves i refleksjon, analyse og kritisk tenkning. Instituttet bør dermed vurdere om dagens bruk av tretimers «skoleeksamen» er den beste måten å tilrettelegge for dybdelæring i faget.

Egenevalueringen presenterer en rekke tiltak for å styrke studentenes muligheter for utveksling, som komiteen ser på som positivt. I dagens oppbygging av studiene, slik bachelor- og femårig program presenteres på nettsiden, fremgår det også mye tydeligere enn tidligere når studentene har mulighet til å dra på utveksling. Imidlertid tyder tallmaterialet på at det fremdeles er et mindretall av studentene som benytter seg av denne muligheten. I samtaler med studentene etterlyses det fremdeles bedre informasjon om hvilke muligheter utveksling gir og hvordan studietilbudet i andre land kvalitetssikres av ØI.

2.6 Læringsmiljø og programtilhørighet

Komiteen sitter igjen med et inntrykk av at det sosiale miljøet ved programmene på samfunnsøkonomi generelt er godt og at flertallet av studentene er fornøyde med det. I frafallsrapporten peker studentmiljøet seg heller ikke ut som en grunn til at studentene slutter. Egenevalueringen skisserer tiltak som er iverksatt for at studentene skal integreres sosialt på studiet, som informasjonsmøter, faglige presentasjoner av tidligere studenter, pizza-lunsj og en årlig hyttetur i Nordmarka. Denne type tiltak er viktige, gitt at Oslo kan være et mer utfordrende sted å bli sosialt integrert som student sammenliknet med byer som Trondheim og Bergen. Imidlertid fremstår disse tiltakene som om de i hovedsak er begrenset til perioden rundt studiestart. Gitt utfordringene diskutert ovenfor knyttet til frafall, anbefaler komiteen at det også vurderes å sette i gang faglig-sosiale tiltak som kan styrke studentenes læringsmiljø gjennom det akademiske året. Eksempler på mulige tiltak her er systematisk bruk av kollokviegrupper (her har juridisk fakultet mange erfaringer det er mulig å trekke på) eller jevnlig «drop-in-sessions» der studenter har mulighet til å ha faglige samtaler med f.eks. en seminarleder (dette har de positive erfaringer med på samfunnsøkonomi ved NTNU, se også «orakeltjenesten» ved MN på UiO: <https://www.uio.no/studier/emner/matnat/math/MAT1100/h18/orakeltjeneste.html>). Man kan også vurdere om flere av de obligatoriske oppgavene bør gjøres om til gruppeoppgaver. En slik tilnærming vil kunne imøtekomme studentenes behov for flere arenaer for faglige diskusjoner, samtidig som denne type systematisk faglig samarbeid også kan være med på å styrke programtilhørigheten. Komiteen vurderer at det i tillegg er potensiale for å styrke studentenes programtilhørighet ved å styrke det faglige fokuset på arbeidslivsrelevans i undervisningen, som diskutert ovenfor i punkt 2.2. Et sterkere fokus på å knytte innholdet i undervisningen til et bredere samfunnsmandat kan innvirke positivt på studentenes opplevelse av faglig tilhørighet og dermed også bidra til å motvirke frafall.

2.7 Bruk av heis-emner

I selv-evalueringen fra instituttet fremstår bruken av heisemner som godt faglig fundert og godt tilpasset de ulike studentgruppene som omfattes av disse emnene. Som nevnt i selvevalueringen, kan bruk av heis-emner oppfattes som utfordrende i lys av det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket, som spesifiserer ulike typer læringsutbyttebeskrivelser på bachelor- og masternivå. Imidlertid er det slik at læringsutbyttebeskrivelsene i kvalifikasjonsrammeverket skal anlegges på *program*-nivå og ikke på emnenivå. Dersom studieprogrammet *som helhet* tilsier at studentene sitter igjen med et samlet læringsutbytte som ligger på masternivå, er det ikke problematisk i seg selv at noen av læringsutbyttebeskrivelsene på enkelte emner ligger på bachelornivå (nivå 5 i NKR) for masterstudenter eller på masternivå (nivå 6 i NKR) for bachelorstudenter. E-post-korrespondanse som komiteen har hatt med NOKUT bekrefter dette, der det stadfestes at hvis man

«vurderer at læringsutbyttet for studentane er likt [for studenter på BA og MA], og at det reelt sett er eitt emne, så vil det vere unaturleg å skrive to læringsutbytteskildringar. Dette treng ikkje vere problematisk i seg sjølv så lengje ein kan fagleg forsvare valet sitt og korleis ein har sikra det overordna læringsutbyttet på program-nivå. På same måte som læringsutbyttet av eit emne kan innehalde element frå andre nivå så lengje heilskapen er ivaretatt bør ein òg kunne vurdere at det overordna nivået på programmet er ivaretatt på andre måtar. Dette vil jo vere ei fagleg vurdering om sluttkompetansen, der ein må sjå på om dei MA-studentane som må ta eit emne som ligg på nivå 6 stiller betre andre plassar slik at ein får tilsvarende sluttkompetanse. Og ein må sjølvsgt vurdere om dette er tilstrekkeleg kommunisert og forsvart overfor studentane» (e-post fra Jon Furholt, NOKUT, 21. februar 2019).

Komiteen ser dermed ingen prinsipiell grunn til at det må utarbeides to sett med læringsutbyttebeskrivelser for heisemnene. Dersom masterstudenter tar flere heisemner som del av graden sin der flere av læringsutbyttebeskrivelsene er formulert på nivå 5, må det imidlertid foretas en vurdering av hvorvidt det samlede læringsutbyttet for masterprogrammet ligger på masternivå. Tilsvarende, om studenter på bachelornivå tar heisemner med læringsutbyttebeskrivelser som ligger på nivå 6, så må det vurderes om det samlede læringsutbyttet for programmet fremdeles kan sies å ligge på bachelornivå.

2.8 Bruk av GRE-test ved opptak til toårig masterprogram

Komiteen ser ingen konkrete problemer med bruken av GRE-testen som opptakskrav slik dette gjennomføres i dag. Det er generell problemstilling i UH-sektoren at det er utfordrende å vurdere kompetansen til studenter med høyere utdanning fra land utenfor Europa og angloamerikanske land (USA, Australia, New Zealand). Vi legger til grunn at bruk av GRE-test er en rimelig måte å håndtere denne problemstillingen på, basert på de faglige begrunnelsene som presenteres i instituttets selvevaluering.

2.9 Videreføring av det 5-årige masterprogrammet

Komiteen anser dette punktet som svært strategisk viktig for ØI. To av hovedspørsmålene i denne sammenheng er hvorvidt den særskilte kompetansen studentene får i det femårige løpet har en unik verdi (sammenliknet med 3+2-modellen) og hvilken rolle det femårige løpet spiller i å posisjonere UiO som en sentral tilbyder av utdanning innenfor samfunnsøkonomi.

Til tross for at skillene mellom femårig program og 3+2 til en viss grad er i ferd med å viskes ut, er komiteens vurdering at det femårige programmet har potensial for å representere en særegen profil og «merkevare» sammenliknet med 3+2-modellen, som et dedikert «profesjonsstudium» med en spisset faglig fordypning. Intervjuene tyder også på at de to studieløpene tiltrekker seg studenter med til dels ulike interesser og motivasjon for å studere samfunnsøkonomi. Videre legger komiteen til grunn at det femårige programmet er viktig for UiO for å opprettholde sin posisjon som en ledende tilbyder av utdanning innenfor samfunnsøkonomi, både med tanke på konkurransen UiO møter fra andre høyere utdanningsinstitusjoner og statusen det femårige utdanningsløpet har i arbeidslivet. Vi vurderer det slik at en nedlegging av det femårige programmet høyst sannsynlig vil føre til at UiO mister studenter til andre utdanningsinstitusjoner. Videre er det femårige studieløpet generelt svært høyt ansett i arbeidslivet, med en unik status. Samlet sett utgjør dette tunge argumenter for å videreføre det femårige utdanningsprogrammet parallelt med en 3+2-tilbud, gitt at kostnadsinnsparingen ved å nedlegge det femårige programmet ikke er spesielt høy.

Imidlertid anser komiteen søkergrunlaget for det femårige programmet for å være noe sårbart, der antall søkere per studieplass (førsteprioritet) har ligget på eller rett under 2. Komiteen anbefaler at det nyopprettede rekrutteringsutvalget setter fokus på denne utfordringen, for å sikre programmet forblir bærekraftig over tid. Vi ser også med stor bekymring på gjennomstrømmingstallene for femårig master, der mindre enn 20% gjennomfører i løpet av 13 semestre. Selv om man tar høyde for at noe av disse tallene skyldes frafall på/rett etter 2. semester som nå er revidert, så er disse tallene urovekkende lave, og som nevnt ovenfor er frafallet jevnt i løpet av studieperioden.

Videre stiller komiteen spørsmål ved om instituttet i tilstrekkelig grad tydeliggjør og kommuniserer styrkene ved det femårige løpet til potensielle studenter. Vi synes for eksempel det er overraskende at opptakskravene på bachelorstudiet er høyere enn på det femårige programmet. I samtaler med studentene noterte vi oss også i hvor liten grad studentene vektla tryggheten ved å velge et femårig løp, der man er garantert opptak på master uten å søke igjen etter tre år. Valgfrihet og muligheten til å «holde ulike dører åpne» så ut til å stå høyt i studentmiljøet. En implikasjon av dette kan være et behov for å kommunisere enda tydeligere i rekrutteringskontekster at studentene ikke er «låst» i fem år om man søker seg inn på femårig master, og at man har mulighet til å avslutte studiene etter tre år med en fullverdig bachelorgrad.

Oppsummert anser dermed komiteen det som strategisk viktig for UiO å videreføre det femårige programmet. Samtidig fremgår det av det oversendte materialet at det femårige programmet har betydelige svakheter knyttet til rekruttering og gjennomføring. Vi anbefaler derfor at dette blir et prioritert fokusområde for instituttet fremover, noe vi kommer tilbake til i del 3 (Anbefalinger).

3. Oppsummering av anbefalinger

Komiteen anser programmene i samfunnsøkonomi for å ha mange styrker: et svært solid fagmiljø, en høy anseelse i arbeidslivet, et generelt godt studiemiljø og et omfattende revisjonsarbeid som har adressert en rekke utfordringer knyttet til studentenes faglige progresjon. Samtidig er komiteens mandat å utarbeide en formativ rapport som setter søkelys på fremtidige innsatsområder. I Del 2 gjennomgikk vi en rekke aspekter av studieprogrammene, som alle har et visst potensiale for videreutvikling. I denne delen retter vi imidlertid søkelyset mot tre hovedområder der komiteen mener instituttet kan ha nytte av systematisk arbeid med videreutvikling av studiekvaliteten på programnivå.

En første anbefaling er at instituttet antakelig har mye å vinne på en mer systematisk og kollektiv satsing på videreutvikling av undervisningskvaliteten. Komiteen anbefaler at en slik satsing rammes inn med studentenes læringsprosesser som utgangspunkt, der det overordnede spørsmålet vil være hvordan ulike undervisnings- og vurderingsformer bidrar til å støtte opp om studentenes faglige utvikling sett opp mot læringsutbyttebeskrivelsene som er spesifisert for de respektive programmene. En slik helhetstenkning rundt sammenhengene mellom mål (læringsutbyttebeskrivelser) og virkemidler (undervisning og vurdering) vil antakelig fremme mer strategiske tilnærminger til styrking av undervisningskvaliteten enn å ta den enkelte forelesers fremstilling av pensumlitteraturen innenfor et gitt emne som utgangspunkt. En slik satsing bør også inkludere en helhetstenkning om hvordan arbeidslivsrelevans og kritisk refleksjon og analyse kan integreres tydeligere i undervisningen. Oppsummert bør en slik satsing inkludere:

- Utvikling av kollektive tilnærminger for styrking av undervisningskvalitet
- Styrket arbeidslivsrelevans, spesielt som en integrert del av metodeundervisningen
- Utvikling av mer varierte undervisningsformer, som tar utgangspunkt i læringsutbyttebeskrivelsene for emnet heller enn en «gjennomgang av pensum»
- En gjennomgang av vurderingsformene, inkludert et fokus på hvordan eksamensformer kan teste dypere faglig forståelse og kritisk tenkning
- Et styrket fokus på studentaktive arbeidsformer i undervisningen, for eksempel gjennom økt bruk av gruppearbeid, systematisk bruk av «medstudentvurdering» der studenter kommenterer på hverandres arbeid, eller systematisk bruk av kollokvievirksomhet.

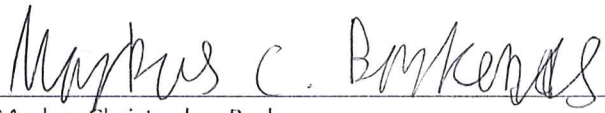
En annen anbefaling er at instituttet i større grad setter søkelys på rekruttering, frafall og gjennomstrømming, spesielt med tanke på det femårige masterprogrammet. Komiteen anser det femårige masterprogrammet som strategisk viktig for UiO, spesielt med tanke på posisjonering av utdanningene innenfor samfunnsøkonomi opp mot arbeidslivet og konkurrerende utdanningsinstitusjoner. Samtidig fremgår det fra instituttets egevaluering at programmet er sårbart med tanke på rekruttering, og gjennomføringstallene er urovekkende lave. Det treårige bachelorprogrammet tiltrekker seg i dag flere søkere og gjennomstrømmingen er også bedre, til tross for at relativt mye av innholdet i de to programmene er likt. Komiteen ble overrasket over dette, da situasjonen er motsatt ved institusjoner det er relevant å sammenlikne UiO med, som for eksempel NTNU. Dette reiser

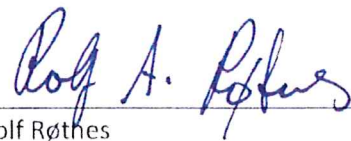
spørsmål om det femårige programmets bærekraft og levedyktighet i et langtidsperspektiv. Komiteen anbefaler dermed at instituttet:

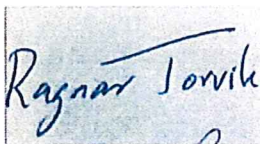
- Fremskaffer et sterkere kunnskapsgrunnlag om hvem som rekrutteres (eller ikke) til studieprogrammene
- Fremskaffer et sterkere kunnskapsgrunnlag om årsaker til frafall, spesielt på det femårige programmet
- Basert på dette kunnskapsgrunnlaget, setter inn videre tiltak rettet både mot rekruttering og frafall.

En siste anbefaling, som til dels springer ut av de to forrige punktene, er at instituttet kan utvikle tiltak som integrerer de faglige og sosiale dimensjonene ved studieprogrammene gjennom hele studieåret. Dette kan potensielt imøtekomme ulike behov: studentenes etterlysning av flere muligheter for faglige samtaler og kritisk diskusjon av fagstoffet; et forsterket søkelys på arbeidslivsrelevans; og styrket programtilhørighet som igjen kan motvirke frafall. Som nevnt i Del 2 kan dette angripes på ulike måter, for eksempel gjennom:

- Systematisk bruk av kollokvievirksomhet som inkluderer alle studentene i kullet
- «Drop in»-sesjoner for studenter som ønsker faglig støtte/å ha diskusjoner om fagstoffet
- Temakvelder der aktuelt fagstoff fra undervisningen settes inn i en bredere og samfunnsrelevant sammenheng, for eksempel gjennom presentasjoner av eksterne foredragsholdere og/eller tidligere studenter
- Systematisk bruk av «studentassistenter», der studenter i 4. og 5. studieår fungerer som støttespillere/mentorer for studenter på lavere grad.

Markus Christopher Barkenæs

Rolf Røtnes

Ragnar Torvik

Hege Hermansen